

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग पाच

वर्ष ५ अंक २३]

सोमवार, फेब्रुवारी २४, २०१४/फाल्गुन ५, शके १९३५

[पृष्ठे ४, किंमत : रुपये २६.००

असाधारण क्रमांक १

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र विधानसभेत व महाराष्ट्र विधानपरिषदेत सादर केलेली विधेयके.

महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय

महाराष्ट्र विधानपरिषदेत दिनांक २४ फेब्रुवारी २०१४ रोजी पुरःस्थापित करण्यात आलेले खालील विधेयक, महाराष्ट्र विधानपरिषद नियम १११ अन्वये प्रसिद्ध करण्यात येत आहे :—

L. C. BILL No. I OF 2014.

A BILL

FURTHER TO AMEND THE MAHARASHTRA VILLAGE PANCHAYATS
ACT.

सन २०१४ चे विधानपरिषद विधेयक क्रमांक १.

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम यात आणखी सुधारणा करण्यासाठी विधेयक.

ज्याअर्थी, राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते ;

१९५९ आणि ज्याअर्थी, यात यापुढे दिलेल्या प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम, यात आणखी सुधारणा
चा ३. करण्यासाठी महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात
२०१४ चा असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती, आणि, म्हणून, त्यांनी दिनांक ३० जानेवारी २०१४ रोजी, महाराष्ट्र
महा. ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४, हा प्रख्यापित केला होता ;
अध्या. २.

आणि ज्याअर्थी, उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करणे इष्ट आहे; त्याअर्थी,
भारतीय गणराज्याच्या पासष्टाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

(१)

संक्षिप्त नाव व
प्रारंभ.

१. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अधिनियम, २०१४ असे म्हणावे.

(२) तो, दिनांक ३० जानेवारी २०१४ रोजी अंमलात आला असल्याचे मानण्यात येईल.

सन १९५९ चा
अधिनियम क्रमांक
३ यामध्ये कलम
५४-१अ समाविष्ट
करणे.

२. महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (यात, यापुढे, ज्याचा निर्देश “मुख्य अधिनियम” असा करण्यात आला आहे), याच्या प्रकरण तीन-अ मधील, कलम ५४-अ पूर्वी, पुढील कलम समाविष्ट करण्यात येईल :—

१९५९
चा ३.

गाव आणि ग्राम-
सभा यांच्याशी
संबंधित विशेष
तरतुदी.

“ ५४-१अ. कलमे ४, ५ यामध्ये किंवा या अधिनियमाच्या इतर कोणत्याही तरतुदींमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी अनुसूचित क्षेत्रातील,—

(अ) गाव हे, सर्वसाधारणपणे, विहित केलेली असेल अशा रीतीने घोषित केलेल्या, परंपरा व रूढी यांनुसार आपले व्यवहार चालविणाऱ्या, एखाद्या जनसमाजाचा अंतर्भाव असणाऱ्या एखाद्या वस्तीचे किंवा वस्तीच्या गटाचे किंवा पाड्याचे किंवा पाड्यांच्या गटाचे मिळून बनलेले असेल ;

(ब) खंड (अ) अन्वये घोषित केलेल्या प्रत्येक गावाची एक ग्रामसभा असेल. ती ग्रामसभा, गाव पातळीवरील पंचायतीच्या मतदार यादीत ज्यांची नावे समाविष्ट असतील अशा व्यक्तींची मिळून बनलेली असेल, आणि पंचायत एक किंवा एकापेक्षा अधिक गावांची मिळून बनलेली असेल.”.

सन २०१४ चा
महाराष्ट्र अध्यादेश
क्रमांक २ याचे
निरसन व
व्यावृत्ती.

३. (१) महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४, हा, याद्वारे, निरसित करण्यात येत आहे.

२०१४ चा

(२) असे निरसन झाले असले तरी, उक्त अध्यादेशाद्वारे सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमान्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती किंवा कार्यवाही (काढण्यात आलेली कोणतीही अधिसूचना यासह) ही, या अधिनियमान्वये सुधारणा करण्यात आलेल्या मुख्य अधिनियमाच्या संबंधित तरतुदीन्वये करण्यात आलेली कोणतीही कृती, कार्यवाही किंवा यथास्थिती, काढण्यात आलेली अधिसूचना असल्याचे मानण्यात येईल.

महा.
अध्या. २.

उद्देश व कारणे यांचे निवेदन

संसदेने, अनुसूचित क्षेत्रातील पंचायतींच्या संबंधात, संविधानाच्या भाग-नऊच्या तरतुदी लागू करण्याच्या हेतूने, पंचायतींच्या तरतुदी (अनुसूचित क्षेत्रांना लागू करणे) अधिनियम, १९९६ (१९९६ चा ४०) (ज्याचा संक्षिप्त निर्देश “पेसा” म्हणून केलेला आहे), अधिनियमित केलेला आहे. संसदेच्या उक्त अधिनियमास अनुसरून २००३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २७ याद्वारे, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३) याची सुधारणा करण्यात आली असून त्यात, अनुसूचित क्षेत्रातील ग्रामसभा व पंचायती यांकरिता विशेष तरतुदींचा अंतर्भाव असलेले एक स्वतंत्र प्रकरण तीन-अ समाविष्ट करण्यात आलेले आहे.

२. पेसानुसार, गाव हे, परंपरा व रूढी यांनुसार आपले व्यवहार चालविणाऱ्या एखाद्या जनसमाजाचा अंतर्भाव असणाऱ्या एखाद्या वस्तीचे किंवा वस्तीच्या गटाचे किंवा पाड्याचे किंवा पाड्यांच्या गटाचे मिळून बनलेले असेल असे घोषित करता यावे आणि अशा प्रकारे घोषित करण्यात आल्यानंतर अशा प्रत्येक गावास एक ग्रामसभा असेल याची सुनिश्चिती करणे इष्ट वाटले. यामुळे लोकशाही विकेंद्रीकरण खोलवर रुजण्यास आणि अनुसूचित क्षेत्रातील रहिवाशांचे वस्तीस्थान बरेचदा दूरवर व विखुरलेल्या स्वरूपाचे असल्यामुळे पंचायत राज व्यवस्थेमध्ये, मर्यादित असलेला त्यांचा सहभाग, अधिकाधिक वाढविण्यास मदत होईल. यामुळे पेसाखालील ग्रामसभांना प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करून, अशा गावांच्या ग्रामसभा, विकासात सहभागी होऊ शकतील, याचीही सुनिश्चिती होईल. या प्रयोजनार्थ, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३), याची तातडीने सुधारणा करणे इष्ट वाटले.

३. राज्य विधानमंडळाच्या दोन्ही सभागृहांचे अधिवेशन चालू नव्हते आणि उपरोक्त प्रयोजनांसाठी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३), यामध्ये आणखी सुधारणा करण्यासाठी, महाराष्ट्राच्या राज्यपालांनी तात्काळ कार्यवाही करणे जीमुळे आवश्यक व्हावे अशी परिस्थिती अस्तित्वात असल्याबद्दल त्यांची खात्री पटली होती, आणि, म्हणून, त्यांनी दिनांक ३० जानेवारी २०१४ रोजी, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत (सुधारणा) अध्यादेश, २०१४ (सन २०१४ चा महा. अध्या. क्रमांक २), प्रख्यापित केला होता.

४. उक्त अध्यादेशाचे राज्य विधानमंडळाच्या अधिनियमात रूपांतर करणे हा, या विधेयकाचा हेतू आहे.

मुंबई,

दिनांक १४ फेब्रुवारी २०१४.

जयंत पाटील,

ग्रामविकास मंत्री.

वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचे ज्ञापन

या विधेयकात वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचा पुढील प्रस्ताव अंतर्भूत आहे :—

खंड २.—या खंडान्वये, महाराष्ट्र ग्रामपंचायत अधिनियम (१९५९ चा ३) यामध्ये नवीन कलम ५४-१अ दाखल करण्याचे प्रस्तावित आहे. उक्त प्रस्तावित कलम ५४-१अ अनुसार, ज्या रीतीने, प्रकरण तीन-अ च्या प्रयोजनांकरिता, अनुसूचित क्षेत्रातील घोषित करण्यात आलेले गाव हे, परंपरा व रूढी यांनुसार आपले व्यवहार चालविणाऱ्या, एखाद्या वस्तीचे किंवा वस्तीच्या गटाचे किंवा पाड्याचे किंवा पाड्यांच्या गटाचे मिळून बनलेले असेल, ती रीत नियमांद्वारे विहित करण्याचा अधिकार, राज्य शासनास प्रदान करतो.

२. वैधानिक अधिकार सोपविण्यासंबंधीचा उपरोल्लेखित प्रस्ताव सामान्य स्वरूपाचा आहे.

विधान भवन :

मुंबई,

दिनांक २४ फेब्रुवारी २०१४.

डॉ. अनंत कळसे,

प्रधान सचिव,

महाराष्ट्र विधानपरिषद.